

conuenit vel quinquennio, nec etiam decennio. Alij vero (inquit Bar.) scripserunt, Iudæos dicere voluisse, quinquaginta annos nondum habes, hoc est, nōdum peruenisti ad annum Iubilæi, quo fit remissio peccatorū. Quomodo ergo dicis, te tantam habere potestatem? Ceterū expositio hæc, nec vera, nec ad rem pertinet. & si enim verum est, aliquos benè eruditos sacrarum literarum interpretes, sicuti Theophilus refert, dixisse, quinquaginta annorum factam fuisse mentionem ob honorem anni Iubilæi. Atq̃ hæc expositio non conuenit. Cum inter Christum Seruatorē, & Iudæos non esset disputatio de potestate dimittendi peccata, sed q̃ Christus viderit, vel non viderit Abraham, seu ab eo visus fuerit. & propterea cum esset contentio de quantitate ætatis, absurdè nimis diceretur facta mentio anni Iubilæi. Alij, vt Irenæus lib. 2. c. 40. existimant, Dominum maiorem annis quadraginta prædicasse Euangelium, ac ad ætatem quinquagenariam accessisse, cum illi hæc Iudæi obiecerent. Quod & confirmant auctoritate eorum, qui hæc se audiuisse à Ioanne prædicabant. Verum reijcitur ab omnibus opinio hæc, quippè repugnat omnibus Euangelistis. Et nouè scribit Cornelius Iansenius in commentarijs ad concordiam Euangelistarum cap. 77. col. vlt. Irenæi errorē emanasse à Papia Ioannis discipulo, qui ex Apostoli verbis non satis intellectis scripsit quædam, vnde data est alijs erroris ansa, inter quos Eusebius lib. 3. ecclesiasticæ Historiæ, cap. vlt. recenset Irenæum. Alij opinati sunt, esse legendum quadraginta. Sic enim legitur apud Chrysostomum, qui commenti vice adijcit, ac si iā propè accederet ad eam ætatem. Ceterum Cornelius Iansenius præcitato in loco scribit, verisimile esse scriptorum vitio quinquaginta mutatum fuisse in quadraginta, quod crederent illi, ineptè nimis obiecisse Iudæos quinquagesimum annum, cum ab eo tam longè abesset. Alij scripserunt, Iudæos existimasse Dominum seniores fuisse quam erat, ob maturitatem, & gravitatem vultus, & ob multos labores in prædicationibus, vigilijs, & orationibus. Quam quidem interpretationem probare non possum, cum non affirmatiuè dixerint Iudæi, quinquaginta annos habes, sed negatiuè, quinquaginta annos nondum habes. Quibus sanè verbis non fatebantur Iudæi, quod Dominus accederet propè ad quinquagesimum annum. Existimauit demum Iansenius in loco sepè allegato probabilissimū esse, Iudæos ea appellatione quinquaginta annorum spectasse morem sui seculi, hoc est, Iubilæi, quod interdum seculū appellatur, quasi dixerint. Nondum vnum seculum impleuisti, & audes dicere te vidisse Abraham. Verum nec interpretatio hæc cōtrouersiam dirimit, cur. si dixerint Iudæi, seculū nondum impleuisti, id est, nōdum ad quinquagesimum annum peruenisti, cum re vera adhuc esset ætatis triginta, & paulo plus annorum. Existimauit aliqui probabilius esse, Iudæos ea verba, quinquaginta annos nōdum habes, protulisse, non quod ex aspectu ætatis Domini iudicarent, sed re vera scirent eum non fuisse ætatis quinquaginta annorum. Nam certum est, Dominam à Iudæis fuisse ab ineunte ipsa ætate cognitum, cum iam multos ante annos in templo cū eo disputassent. Et Iudæis ipsis noti erant pater, & mater, fratres & sorores, legitur enim apud Matthæum c. 13. Marcum cap. 6. & Lucam cap. 4. aliquando seniores ipsos populi cum ipso Domino disputantes, eius doctrinam, & sapientiam admiratos, dixisse. Nonne hic est filius Ioseph Fabri? nonne hic est Faber filius Mariæ, frater Iacobi, & Ioseph, & Iudæ & Simonis? &c. Quapropter verisimile est, Iudæos sciuisse dñi ætatem, & si non ita præcisè & punctim, saltè tamen eam, quæ proximè ad eam accedebat. Id quod vel ex eorū colligitur, cū non dixerint Iudæi, quinquaginta annos nōdum habere videris, quo sermone significassent, ex aspectu iudicare eū voluisse, sed dixerūt, quinquaginta

annos nondum habes, pro certo & constanti habentes, Dominum quinquagesimum annum non attingisse. Ceterum, admissio, Iudæos iudicasse Dominum ætatem ex aspectu, id vel ea ratione, & causa factum esse existimo. Nam nil magis fuit cordi ipsis Iudæis, maxime senioribus populi, quam vt Dominum mendaciū conuincerent, & falsam doctrinam eum tradere. Quod vel ex eo ipso capite octauo Ioannis, manifestè colligitur, dum in initio illius capitis dixisset Dominus. Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Dixerunt Pharisei: Tu de ipso testimonium perhibes, testimonium tuū non est verum, &c. Et paulo post dixit Dominus. Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Vt igitur Iudæi conuincerent Dominum de mendacio, cum dixisset, Abraham vidisse diem suum, proposuerunt vnum, quod erat certum, & manifestum, quodq̃ ipse Dominus non negasset, nempe quod Dominus nondum impleuisset quinquaginta annos, & quod nihilominus auderet dicere vidisse Abraham, qui iam multa ante secula decefferat, quasi ita dicere vluerint Pharisei. Ecce quam falsa loqueris, negare non potes, te adhuc non impleuisse ad summū quinquaginta annos, & tamen adeo audax es, vt velis asserere, te vidisse Abraham, qui iam mille & octingentis ab hinc annis desijt esse in humanis. Ita enim tantum ac plus temporis à morte Abraham ad Domini natiuitatem intercessisse facile colligitur ex supputatione temporū, quam facit Gerardus Mercator in Chronologia, dum scripsit Abraham deceffisse anno 2114. à creatione mundi. Dominum verò natum fuisse anno ab eiusdem mundi creatione 3966. Mea hæc est hæc de re dubia interpretatio, quam tamen Ecclesiæ Catholice Romanæ iudicio ac sententiæ libenter subijcio.

Defensum in iudicio reum conuentum, præsumi à sanguine coniunctis, & de consanguinitatis effectu, alia nonnulla explicantur.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus habens sanguine coniunctos, vel amicos in loco iudicij, præsumitur ab ijs defensus.
- 2 Mortem occisi vlcisci, permissum est omnibus sanguine coniunctis.
- 3 Consanguinei, & affines prius ad tutelam, & curam admittuntur, & quando ijs præfertur vitricus.
- 4 Tutor pupillo dari debet, quem mater nominauit, nisi iusta causa impediat.
- 5 Colludere non præsumitur, qui suorum iniuriam prosequitur.
- 6 Homicidam filij sui accusans pater à presumpta calumnia excusatur.
- 7 Testium examinationem impediētibus affinibus, non præsumitur contra accusatum.

P R A E S V M P T. LII.

Defensus in iudicio præsumitur reus ille conuentus, qui in loco iudicij sanguine coniunctos, vel amicos habuit, hæc autem, §. 1. ff. quibus ex causis in possessionem, & in specie scribit Alc. in tract. de præsumpt. reg. 22. num. 1. qui huius sententiæ recenset Baldum in l. 3. §. 1. si reus, ff. iudicatum solui, & in rubr. C. de success. ed. c. 10. qui tamen hoc non scripsit. Hinc infert idem Alciatus, quod vbi agitur de vlciscenda morte ꝑ occisi, admittuntur ante omnes, qui illi erant sanguine coniuncti, etiam si pauperes sunt, si plures, vbi glo. ff. de accusat. & ibidem Ang. Hinc etiam fit, vt ꝑ consanguinei & affines prius admittantur ad tutelam, & curam, ex quo præsumptio est, quod pupillum, & maiorem defendens, §. ex his, in Authen. de hæc. ab intestat. venientibus. Id quod

quod intelligit Alciatus præcitato in loco, nisi ipse pupillus vel minor petat sibi assignari vitricum. Nam tunc is præfertur consanguineis. Ita Alber. in l. vlt. C. de contra. i. c. 1. tit. 1. Nisi (subiungit Alciatus in d. præsum. 22. nu. 2.) iudex cognosceret pupillum, vel adultum ipsum petere per imprudentiam, & simplicitatem. Nam tunc (ait Alciatus) ex iusta causa anteponeere debet iudex consanguineum vitrico. Ita dicimus, quod & si tutor ꝑ dari is debet pupillo, quem mater nominauit: attamen si iusta subest causa eum non dandi, iudex alterum assignabit. Qua de re scripsit lib. 2. de Arbitr. iudicum, casu 151. Hinc etiam infertur secundum Alciatum præcitata in præsumpt. 22. num. 3. colludere ꝑ non præsumi eum, qui suorum iniuriam prosequitur, l. 1. in fine, ff. de Carbonia. edicto, & l. 1. C. ad legem Corn. de falsis. Et simile est quod dicimus, patrem ꝑ excusari à presumpta calumnia, qui filij sui homicidam accusauit, sicuti scripsit lib. 2. de Arbitrarijs iudicum, casu 321. nu. 25. vbi alios eiusdem sententiæ Doctores commemorauit.

Hinc etiam infertur secundum Alciatum in d. præsumpt. 22. in fin. non ꝑ præsumi contra accusatum, etsi eius affines, qui defensionem susceperunt, testium examinationem impediunt. Id quod affirmat Alciat. ex sententia Abbatis antiqui in c. constitutus, de testib. & Bald. in l. 1. in fin. C. si quacunq̃ præditus potestate.

Testimonium fratris pro fratre reijci ob affectionem quam lex præsumit in fratre erga fratrem, & alia nonnulla de his egregia exponuntur.

S V M M A R I V M.

- 1 Fratrem à fratre diligere, legis est præsumptio.
- 2 Iniuria vni fratri illata, censetur illata & alteri.
- 3 Fratris testimonium in causa etiam civili graui reijcitur.
- 4 Fratris testimonium in causa civili leuiori admitti.
- 5 Testimonium domesticorum reijci, de quibus id intelligendum.
- 6 Frater pro fratre non est testis omni exceptione maior, & quæ fidem tribuat, iudex arbitrabitur.
- 7 Iniuria illata à fratre fratri, est grauior illa, quæ ab extraneo infertur.
- 8 Discordia inter fratres facile oritur.

P R A E S V M P T. LIII.

CVM superiore præsumptione actum sit de his præsumptionibus, quæ circa affines versantur, hoc in loco adijcere satis conuenit præsumptionem illam, qua dicimus, ꝑ legem præsumere quod frater fratrem diligat, atque ita affectionem erga eum habeat, c. literas, de præsumpt. Quocirca statuitur lex ob hanc affectionem repellendum esse fratrem à perhibendo testimonium pro fratre, cum causa criminalis est, ex quo iniuria ꝑ vni fratrum illata, censetur illata & alteri, l. lex Cornelia, ff. de iniurijs, & ad rem sic scripsit Alciatus in tract. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 23. num. 2. Idem est, quando causa est ꝑ civilis, grauis tñ. Nam adhuc reijcitur testimonium fratris pro fratre, sicuti præcitato in loco affirmat idem Alciatus, & huius snæ alios multos commemorari lib. 2. de Arbitr. iudicum, casu 104. num. 4. Est maius dubium, quando causa civilis est leuis: Qua tamen in recepta magis opinio est, ꝑ fratris testimonij recipi. Ita Alciatus in d. præsumpt. 23. nu. 1. & ibidem Nicolaus Arulanus in annot. & alios plures congesti in d. casu 104. nu. 1. Nec repugnat illa cōsideratio Alciati, quod si frater ferre non potest testimonium pro fratre, cum causa iniuriarum agitur, (vt diximus supra) ita nec quando de causa pecuniaria est contentio, cum & tunc de iniuria agatur. Is. n. infert iniuriā, qui iniuste, & dolosè alie-

num retinet, l. 2. §. circa, ff. de doli except. Quare scribit Spec. in tit. de instrumentorū editione, §. nunc verò aliqua, quod executores, quibus testator mandauit, vt iustifaceret de omnibus iniurijs, tenentur facisfacere etiā creditoribus pro debitis, quorum dies venit. Vt confert quod decidit Guido Papæ in q. 18. in fin. Conseruatores dati, vt de illatis iniurijs monasterijs cognoscant, cognoscere etiam posse contra debitores reculantes soluere, cū non satisfaciendo iniuriam inferre dicantur. Hæc sanè cōsideratio nil obstat. Nam præter id quod respondet Alciatus hanc non dici iniuriam in specie, sicuti est illa, quæ repellit fratrem, responderi etiam potest quod hoc solum posset procedere, quando debitor frater recularet soluere, quod manifestè debet. Quo sanè in casu necessarium non est alicuius testimonium, sed quando sumus in dubio, tunc non potest dici inferri iniuria fratri à debitore, quia esse potest quod is debitor iniquè molestia afficiatur. Non etiam repugnat testimonium fratris pro fratre esse domesticum testimonium, quod à lege repellitur, l. testes, ff. de testib. & Letiam. C. eod. Quo argumento ad rem hanc vsus est Duarenus lib. 1. disput. annuerc. c. 28. Nam responderi posse arbitror, domesticum ꝑ testimonium intelligi de illo, qui in eadem domo habitat, non de omnibus, qui eiusdem sunt gentis, familiaris, & agnationis, iuxta l. respiciendum, §. 1. ff. de pœn. Non enim iure probatur, eos, qui ex agnatione & familia sunt, tanquam quod domestici sint repelli à testimonio. Illud autem est hic obseruandum, quod illis in casibus, in quibus frater pro fratre fert testimonium, ꝑ nō erit testis omni exceptione maior. Ita Bald. in l. vlt. C. de probat. Et erit arbitrium iudici, quam fidem illi adhibeat. Spec. in tit. de teste, §. 1. & Felin. in c. literas, num. 7. vers. prædicta limita. de præsumpt. & in cap. cum oporteat. in 5. notab. de accusat.

Infert etiam Alciatus in d. præsumpt. 23. in fine, quod iniuria ꝑ quæ fit à fratre fratri, dicitur grauior illa, quæ ab extraneo infertur. Id quod scripsit & Marf. in singulari. 573. Nam frater inferens iniuriam fratri, magis lædit dilectionem, & charitatem, & attingam inf. lib. 5. in præsumpt. 15. ad fin.

Infert quoque ex prædictis Alciatus in d. præsumpt. 23. in fine inter fratres ꝑ facile oriri discordiam. Nam illa magna familiaritas facile contemptum parit. Qua etiam de re dicemus in d. præsumpt. 15. in fin.

Testes ad æternam rei memoriam, quando examinari possunt, & quando in fraudem examinati ab actore præsumantur.

S V M M A R I V M.

- 1 Testium productio aut examinatio ex parte actoris, nō est licita ante litem contestatam. Quibus id tamen casibus liceat, n. 2.
- 2 Testium examinationem faciens ad æternam rei memoriam, intra annum actionem proponere debet.
- 3 Testium examinationem ad æternam rei memoriam, præcedere debet quadam summaria cognitio, nec leui de causa hæc facultas concedenda est.

P R A E S V M P T. LIV.

ETSI regulari iure ante litem contestatam permissa non est ꝑ testimonium productio, examinatioque ex parte actoris, ad æternam rei memoriam, c. quoniam frequenter, vt lite non contestat. latè Rolandus in conf. 23. num. 15. lib. 3. attamen certi sunt casus, quibus id permissum est, nempe quando ꝑ testes sunt senes, vel valetudinarij, vel peregrè profecturi sunt, diuque abesse coguntur, & quoniam frequenter, vt lite non contestat. Qua de re scripsit nonnulla in lib. 2. de Arbitr. iudicum, casu 62. Nunc Tomus Primus. N 4 dici-